El Seguici Popular de Barcelona

El **Seguici Popular de Barcelona,** constituit l'any 1993, és el conjunt d'elements d'imatgeria festiva de la ciutat que participen en els moments més simbòlics de les festes barcelonines**: La Mercè, Santa Eulalia, Corpus**...

Està integrat per les figures tradicionals –conservades, recuperades o inventades- més històriques de la vella Barcelona: els **gegants de la Ciutat**, acompanyats pels **capgrossos macers**, els **gegants del Pi**, els de **Santa Maria del Mar** i el **bestiari històric** (l'Àliga,el Lleó, la Mulassa, el Bou, la Víbria, el Drac, la Tarasca i els Cavallets cotoners).

Una vegada ja havia finalitzat el procés de recuperació de la imatgeria festiva que forma part d'ell, es van establir els protocols d'actuació de les figures, dels balls i de les músiques que els són pròpies, i de la seva participació en aquells actes en els quals la seva presència institucional moltes vegades ha de ser imprescindible.

Dins la **Festa de la Mercè**, el **Seguici** participa en les diverses cercaviles i solemnitats amb la seva desfilada cerimoniosa i els seus balls, i especialment en el **Toc d'Inici**, acta amb el qual comencen les celebracions de la **Festa Major de Barcelona**.

GEGANTS DE LA CIUTAT

La primera referencia de gegants a Barcelona és del 1320, però fins al 1601 no ens consta l'existència d'un gegant de la Ciutat; guerrejador i ferreny, va desfilar tot sol més d'un segle. Fins a mitjans del segle XVIII el gegant no té compaya: la geganta.

Mentre que ell manté el seu carácter de personatge històric i una indumentaria anacrónica, ella apareix com a capdavantera de la moda.

Els **Gegants de la Ciutat** han representat al llarg del segles diversos personatges. Els actuals són el rei **Jaume I** i la seva esposa **Violant**.

Les figures actuals són reproducció de les de 1921 i han estat fetes el 1990/91.

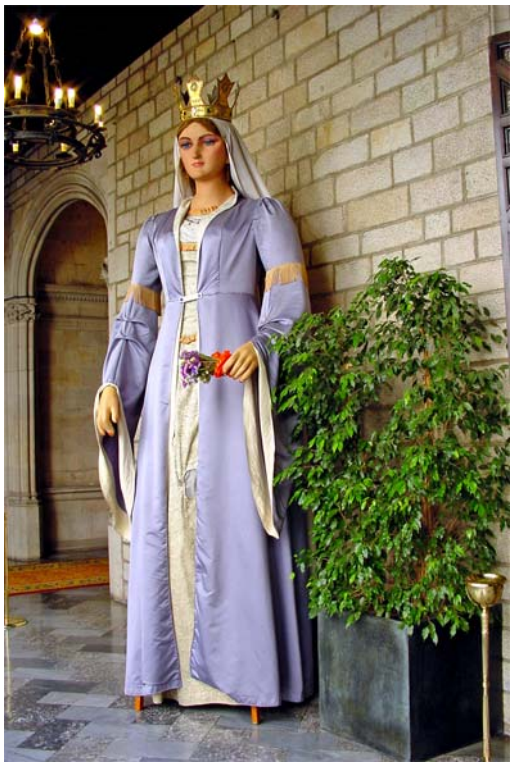

GEGANTS DEL PI

Els **Gegants del Pi** ja són coneguts el 1601. Al llarg dels segles han canviat diverses vegades d'aspecte, tot substituint el seu escut amb el pi i l'elm amb plomalls per la cimitarra i el turbant.

Desapareguts el segle XIX, el 1959 són descobertes a les golfes de la Basílica del Pi les antigues testes.

Les figures actuals són reproducció de la reconstrucció del 1960, i representen els típics noble sarraí i la dama blanca de les llegendes.

Nom	Mustafà		Elisenda
Alçada	4,40 metres		4,30 metres
Pes	64 Kg.		58 Kg.
Any	1960 - 1985	**Constructor**	Manel Casserras i Boix

GEGANTS DE SANTA MARIA DEL MAR

A la parròquia de **Santa Maria del Mar** ja apareix documentada la participació de gegants pel Corpus del 1623. Tot i que es conserva algun document gràfic anterior al segle XIX, la primera dada escrita sobre els gegants de Santa Maria del Mar és del 1807.

El 1877 són presentats com el **rei Salomó** i la **reina de Saba**. Amb aquesta imatge participen en el concurs de gegants de la Mercè del 1902, i és la que conserven fins a la seva destrucció, el 1936.

El 2002, construïdes per Toni Mujal, s'estrenen unes noves figures, que són una reinterpretació colorista i contemporània dels antics gegants de Santa Maria del Mar.

L'ÀLIGA

L'**Àliga de Barcelona**, de la qual ja tenim notícies al segle XIV, va viure la seva època més esplendorosa en els segles XVI i XVII, quan era responsabilitat del Consell Municipal i, per aquest motiu, s'havia de presentar a qualsevol cerimònia, festa oficial o acte on assistís qualsevol del membre del Consell, representant la mateixa ciutat de Barcelona.

Tenia el privilegi de ballar dins de les esglésies després dels oficis solemnes i abans de començar la processó del Corpus, desfilava just davant de la Custòdia de la Sagrada Forma i separada de la resta d'entremesos. El seu ball era considerat el més gran honor que es podia oferir als personatges més nobles que visitaven la ciutat i és per això que la trobem en les celebracions de rebuda del rei de Portugal (1463), de l'emperador Carles I (1519), del rei Felip II (1568), del rei Felip III (1599), de Felip de Borbó (1701) i de l'arxiduc Carles (1703).

El Decret de Nova Planta (1716) implica un atac al seu simbolisme i una restricció dels seus privilegis i posteriorment, amb les prohibicions de 1771, ja es limita el lloc on l'Àliga pot realitzar el seu ball. Finalment, la seva darrera referència la trobem al 1807, per les festes de canonització de sant Josep Oriol.

A l'agost de 1989, l'**Àliga de Barcelona** és recuperada com a element del *Projecte de Recuperació de la Imatgeria Festiva de la Barcelona Vella*, sota responsabilitat de l'**Associació de Festes de la Plaça Nova**. Forma part ja des de la seva creació del *Seguici Popular de Barcelona*, amb ball propi i música pròpia, recuperada d'una antiga melodia trobada a l'arxiu parroquial del Pi i coneguda com a Ball per a ballar l'Àliga de Barcelona.

El 1998 l'Associació de Festes de la Plaça Nova va oferir oficialment la figura a la ciutat per mitjà de l'**Institut de Cultura**, de manera que torna a ser considerada un entremès municipal, amb el seu protocol propi, residint en dependències municipals i representant la ciutat comtal en aquelles ocasions que li escaigui.

Nom	Àliga de Barcelona	**Alçada**	2 metres 80 cm.
Colla	Gegants de la Plaça Nova	**Amplada**	1 metre 40 cm.
Any	1989	**Llargada**	2 metres 40 cm.
Constructor	Manel Caserras i Boix Xavier Jansana i Font	**Pes**	35 Kg.

EL BOU

El **Bou de Barcelona**, contràriament al que la figura pot representar en altres poblacions catalanes, respon a un personatge dòcil i bonàs, de pas tranquil i cerimoniós, i que no perd el posat i el rostre seriós.

Les primeres referències les trobem ja als anys 1467 -rebuda del Duc de Calàbria- i 1568 -entrada de Felip II a Barcelona- quan, sent responsabilitat del gremi dels carnissers era cavalcat per un personatge que el guiava per on volia, evidenciant el seu caràcter manyac. El mateix trobem als anys 1599, 1623 i 1701 -l'entrada a la ciutat de Felip III, la processó del Corpus de Santa Maria del Mar i la rebuda de Felip de Borbó- quan queda constància que era cavalcat per un membre del gremi amb solemnitat i sense cap intenció burlesca o vexatòria.

Canvia però al segle XVII quan passa a ser responsabilitat del gremi dels graners, els quals tenien capella a la parròquia del Pi: transforma el seu caràcter i passa a ser un animal eixelebrat i foll, que empaita i envesteix la gent. Es coneix com a Bou del Pi i, cap al 1780 i degut al seu mal estat, la gent l'arriba a conèixer com a "l'ase del Pi". Participa al 1807 en les festes per la beatificació de sant Josep Oriol, però a causa d'haver perdut la seva noble imatge no és ni reconegut pel poble -un autor de l'època l'anomena "mogigato"-. Finalment al 1839 trobem la seva darrera sortida per les festes de celebració de la pau de la Guerra dels Set Anys.

Nom	Bou de Barcelona	**Alçada**	2 metres
Colla	Gegants del Raval	**Amplada**	80 cm.
Any	1993	**Llargada**	2 metres 30 cm
Constructor	Manel Casseras i Boix	**Pes**	40 Kg.

EL LLEÓ

Encara que, segons s'esmenta al Llibre de les Solemnitats, la primera dada concreta sobre el **Lleó a Barcelona** la tenim al 1424, no és fins al 1601 amb motiu de les festes de canonització de sant Ramon de Penyafort que ens trobem amb una gran figura amb carcassa i, per primer cop, coronada.

El trobem representat en formes gràfiques diverses, gravats i rajoles, al llarg dels segles XVII i XVIII, i sabem que participava en processons i actes cívics, per arribar al 1701, quan es troba en el seu millor moment gaudint d'un reconegut prestigi popular: els seus brams i les seves actuacions divertides ho garanteixen

La seva representació corresponia al gremi dels blanquers, els quals tenien capella a la parròquia del Pi i quan sortia ho feia acompanyat d'uns personatges amb màscares de lleó, els lleonets, que feien la tasca de portadors dels pals sobre els quals descansava la figura quan feia un descans durant el recorregut.

Tenim coneixement de la seva participació en la processó per la beatificació de Sant Josep Oriol, al 1801, a les festes amb motiu de la pau de la Guerra dels Set Anys al 1837 i fins i tot sabem de la seva participació assídua a la processó de la parròquia del Pi (ja estava desvinculat del gremi) fins al 1870, cosa que feia que el lleó fos en aquells anys la figura del bestiari amb més simpatia i coneixença.

Desapareguda ja la figura, en el procés de *Recuperació de la Imatgeria Festiva de la Barcelona Vella* el **Lleó de Barcelona** reapareix al 1993 de la mà de l'**Associació d'Amics dels Gegants del Pi**. Com a membre de ple dret del *Seguici Popular de Barcelona*, el lleó disposa de ball i música pròpia que executa quan les ocasions ho requereixen, sempre sense deixar de perdre el to solemne i alhora divertit que el caracteritza.

Nom	Lleó de Barcelona	**Alçada**	2 metres 45 cm
Colla		**Amplada**	80 cm
Any	1993	**Llargada**	2 metres 30 cm
Constructor	Manel Casserras i Boix	**Pes**	45 Kg

EL DRAC

De la figura del drac ja es té coneixement en celebracions anteriors a la pròpia processó del Corpus de Barcelona. En aquesta que trobem una primera referència al 1424, com a membre del castell de Santa Margarida, i més endavant, com a membre de l'entremès de l'infern. Posteriorment es va alliberar de la resta de la seva comparsa i ja el trobem, a vegades acompanyat de diablots i sempre espetegant coets, en festes com les que es van fer en honor del rei Pere de Portugal (1463), per la rebuda del Duc de Calàbria (1467), per l'entrada de Felip II (1568) i amb motiu de la canonització de Sant Ramon de Penyafort (1601).

Hem de destacar que al començament del segle XVII ja és coneguda i considerada com a habitual la funció pirotècnica del Drac i que, és durant aquests anys que la figura viu la seva millor època.

Amb el Decret de Nova Planta (1716) i les prohibicions posteriors, la figura del Drac, que no depenia de cap gremi que vetllés per ell, va acabar per deteriorar-se fins a desaparèixer de la ciutat en algun moment del segle XVIII.

Amb el *projecte de Recuperació de la Imatgeria Festiva de la Barcelona Vella* el **Districte de Ciutat Vella** decideix el 1987 iniciar la construcció de la primera peça del que serà el Bestiari Històric de Barcelona: el **Drac de Ciutat Vella**. És anomenat d'aquesta manera perquè pertany al Consell Municipal del Districte de Ciutat Vella, el qual el cedeix segons conveni a la **CCGBCV**, i és portat per la colla **Amics dels Gegants Ramon i Lola**.

Participa en dos tipus de seguicis: els de foc, com a bèstia foguera (llança pirotècnia per la boca, les ales i la cua, cosa que li dóna l'aspecte d'una immensa bola de foc), i els de protocol, com a drac de Barcelona, on molt més pacífic, porta un ram de clavells vermells a la boca. És en aquesta vessant que forma part del *Seguici Popular de Barcelona*, i disposa d'un ball propi, amb música de percussió i tocs d'instruments de canya.

Nom	Drac de Barcelona	**Alçada**	2 metres 80 cm
Colla	Gegants del Raval	**Amplada**	1 metre 30 cm
Any	1987	**Llargada**	3 metres
Constructor	Manel Casseras i Boix	**Pes**	68 Kg
Notes	Portada amb rodes		

LA VÍBRIA

El nom de Víbria té el seu origen en l'expressió "vibre" que vol dir escurçó. Aquesta serp, molt corrent a Catalunya i alhora perillosa i temuda, ha estat fàcilment adaptada a llegendes de monstres malignes que lluiten contra cavallers -la de Sant Jordi n'és un exemple-. I, alhora que l'expressió ha anat evolucionant del terme masculí al femení actual, el mateix ha succeït amb la figura, que ha passat a tenir l'aparença de drac amb l'afegit del pits de dona i que fa que actualment la coneguem com a drac femella.

La primera notícia de la Víbria la tenim al 1399 quan el Consell de la Ciutat es va desplaçar a Saragossa amb motiu de la coronació del rei Martí l'Humà. Posteriorment la trobem l'any 1424 a la processó del Corpus de la parròquia de Santa Maria del Mar, l'any 1481 en la rebuda de la reina Isabel de Castella i l'any 1568 i amb motiu de l'entrada del rei Felip II, la Víbria és portada pel gremi dels ferrers

Com a la resta de figures del Bestiari Històric, la trobem els anys 1601 i 1701 per les festes de canonització de sant Ramon de Penyafort i per les festes de la rebuda de Felip de Borbó a Barcelona respectivament. És a partir d'aquest moment que la figura es confon, participa a les processons com a membre de la comparsa del Drac i comença a ser coneguda com la Dragona o com la femella del Drac. Finalment amb les restriccions de 1780 la figura acaba per desaparèixer.

La nova **Víbria de Barcelona** és recuperada el 1993, seguint el *Projecte de Recuperació de la Imatgeria Festiva de la Barcelona Vella*, sota la responsabilitat de l'**Associació de Festes de la Plaça Nova**. A l'actualitat la podem veure com a membre del *Seguici Popular de Barcelona* amb ball propi, la Dansa de la Víbria, executat amb música de gralla i percussió, i com a bèstia foguera participant en correfocs

Nom	Víbria de Barcelona	**Alçada**	1 metre 80 cm. sense portador
Colla	Gegants de la Plaça Nova	**Amplada**	1 metre 10 cm
Any	1993	**Llargada**	2 metres 15 cm
Constructor	Xavier Jansana i Font	**Pes**	47 Kg.

LA MULASSA

La **Mulassa de Barcelona** està vinculada des de ben antic a la parròquia del Pi, on el gremi dels paraires, a qui el Consell Municipal encarrega la responsabilitat del seu manteniment, hi tenen capella. És precisament en el Dietari del Consell on s'especifica que, per les festes de canonització de Sant Ramon de Penyafort el 1601, la Mulassa acudeix a la processó com a membre de la **Parròquia de Santa Maria del Pi**.

Segons les dades que trobem a l'arxiu del Pi, dins el Llibre de comptes de la Junta d'Obra de la parròquia, al 1624 hi ha anotades despeses pel manteniment de la Mulassa i el 1627, la despesa és per a "fochs per a la Mulassa", és a dir, per a la pirotecnia.

La Mulassa surt amb regularitat fins el 1701. Les restriccions pel Decret de Nova Planta (1716) l'afecten com a la resta d'entremesos, però és durant aquell segle XVIII que la Mulassa es converteix en l'element del Bestiari barceloní més popular i celebrat, famosa per les seves extravagàncies i les seves intervencions divertides i fogueres, cosa que fins i tot provoca al 1771 que el Consell de la ciutat li prohibeixi expressament que llenci coets. Poc a poc va perdent popularitat i a partir del 1812 ja no trobem cap més referència de la Mulassa a Barcelona.

Com a part del Projecte de *Recuperació de la Imatgeria Festiva de la Barcelona Vella* i amb la colla dels **Amics del Gegants del Pi** com a entitat responsable, el 1988 es recupera la **Mulassa de Barcelona**. Forma part del **Seguici Popular de Barcelona**, amb ball i música pròpies, i la podem veure en actes protocol·laris amb un gran collar de flors penjat al coll i en actes de foc, llançant pirotècnia pels quatre punts de foc que té a la boca.

Nom	Mulassa de Barcelona	**Alçada**	2 metres 30 cm
Colla		**Amplada**	80 cm
Any	1988	**Llargada**	2 metres 50 cm
Constructor	Manel Casserras i Boix	**Pes**	55 Kg

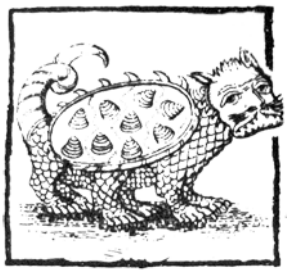

LA TARASCA

L'origen de la **Tarasca** el podem trobar en la població provençal de Tarascó i en la bèstia que viu a les aigües tèrboles i a les boires dels aiguamolls, que terroritza la població devorant les joves donzelles però que finalment en lluita amb santa Marta és vençuda i s'acaba convertint en una bèstia amansida. Posteriorment el personatge s'estén per tot Occitània, per les terres de la corona catalano-aragonesa i per la resta de la península amb formes diverses, des de les semblants al mite occità fins a les properes al clàssic drac.

A la ciutat de Barcelona, la presència de la Tarasca o Cuca fera (així anomenada a la majoria d'ocasions al Principat de Catalunya) és escassa, efímera i incerta, moltes vegades per confusió amb altres figures del bestiari.

La trobem, però, al 1599 en les festes de rebuda de Felip III a Barcelona: una carrossa amb forma de tarasca que és cavalcada per joves donzelles. Al segle XVII sabem que a Barcelona hi havia un monstre de grans dimensions anomenat Tarasca i farcit d'artilugis mecànics i, finalment al 1701, per les festes de rebuda de Felip de Borbó, tornem a tenir una andròmina mecànica amb formes i funcions semblants al monstre provençal. És a partir d'aquesta data que ja no en tenim cap més referència d'aquest monstre gegantí.

Dins del *Projecte de Recuperació de la Imatgeria Festiva de la Barcelona Vella*, es decideix recuperar la figura de la cuca fera, amb el nom de **Tarasca de Barcelona**, tal com havia aparegut en algun moment de la seva història. Estrenada al 1993 i sota la responsabilitat de l'**Associació de Geganters, Grallers, i Bestiari de la Barceloneta**, forma part del *Seguici Popular de Barcelona*, amb música i ball propi, el Ball de la Tarasca. La podem veure tant en correfocs com en cercaviles en els quals diverteix la canalla estirant el coll i intentant mossegar a qui es posa al davant o simplement llançant-li caramels i un raig d'aigua.

Nom	Tarasca de Barcelona	**Alçada**	2 metres 40 cm
Colla	Gegants de la Barceloneta	**Amplada**	1 metre 80 cm
Any	1993	**Llargada**	3 metres 30 cm
Constructor	Xavier Jansana i Font	**Pes**	198 Kg.
Notes	Portada amb rodes		

CAVALLETS

La primera data dels **cavallets** a Barcelona la tenim al 1424 quan són esmentats al Llibre de Solemnitats i pertanyen al Consell de Barcelona. Al 1430 sabem que eren vuit figures i que al llarg dels anys la xifra oscil·lava entre aquesta i un màxim de dotze. El 1437 s'establí un acord entre el Consell de la Ciutat i el gremi de cotoners perquè aquests assumissin la seva gestió.

Els cavallets es van fer molts populars, tant si sortien en la processó del Corpus com a membres del castell de sant Sebastià i el Gran Turc (esmentat al 1446 i al 1519), com si ho feien únicament amb els membres del gremi dels cotoners (rebuda del Duc de Calàbria al 1467).

Coneixem la seva participació en les festes per la canonització de sant Ramon de Penyafort al 1601, encapçalant el seguici principal, i la decisió al 1620 del Consell del Comú de fer uns cavallets nous que van participar al 1623 a les festes de canonització de Santa Maria de Cervelló. Trobem més referències al 1701 amb les festes per la rebuda de Felip de Borbó, al 1703, a les festes per Carles d'Àustria i al 1741 quan es renovaren els vestits dels cavallers i les gualdrapes del cavallets per participar a la processó del Corpus.

Les prohibicions de final de segle XVIII no els van afectar, i per això els trobem a les festes de beatificació de sant Josep Oriol (1807) i les de la Pau de la Guerra dels Set Anys (1839). Van ser recuperats per la Societat del Born per participar al 1860 a les festes de rebuda del Carnestoltes, però posteriorment es van malmetre i van desaparèixer.

L'**Esbart Català de Dansaires** s'afegeix al *Projecte de Recuperació de la Imatgeria Festiva de la Barcelona Vella* i són recuperats vuit **Cavallets Cotoners de Barcelona** al 1994 quan s'integren al *Seguici Popular de Barcelona*. Els Cavallets Cotoners disposen de diverses coreografies, entre de les quals destaca el Ball dels Cavallets Cotoners.

Nom	Cavallets Cotoners	**Alçada**	-
Colla	Esbart Català Dansaire	**Amplada**	60 cm
Any	1932/1994	**Llargada**	1 metre 30 cm
Constructor	Taller Malatesta Taller Can Xatarra	**Pes**	7 Kg